

Rapport Arkeologisk utredning

Ragvaldsbo 1:1, Sigtuna, Uppland 2007

Anna Arnberg

Sigtuna Museers Uppdrags Verksamhet

Sigtuna Museum

Stora Gatan 55
S-193 30 Sigtuna

Tfn: 08/591 266 70

Fax: 08/597 838 83

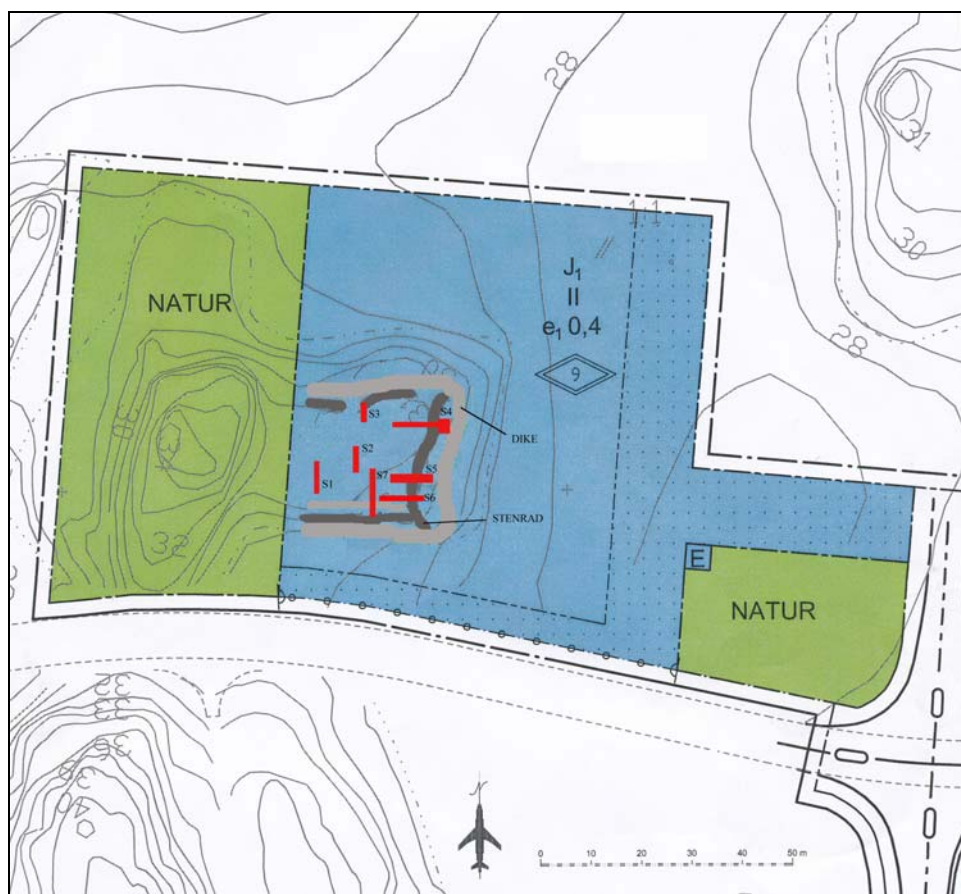
Inledning

Inför uppförandet av en ny brandstation på fastigheten Ragvaldsbo 1:1 utförde Sigtuna Museers Uppdrags Verksamhet en arkeologisk utredning (Samrådshandling). Arbetet omfattade kartstudier, fältinventering, samt upptagandet av söschakt med grävmaskin.

Inom det tilltänkta exploateringsområdet var inga fornlämningar kända sedan tidigare. Ragvaldsbo omnämns dock av Martinus Laurentii Aschaneus i hans *Beskrivning om Sigtuna* från 1612 som möjlig plats för en kyrka. Aschaneus skriver:

Vid förut omtalade Kämpastenarna på odlingsbar mark i buskskogen finnes också en stor grund som påminner om en kyrka. Det säges med säkerhet ha funnits en kyrka här. Nu utan namn.

Vid Ragvaldsslätten synes något liknande vilket grundmurar ge vid handen. Gamla män ha visat mig på dem.

Figur 1
Schematisk planritning över impedimentet på Ragvaldsbo 1:1 med stenrader, diken och söschakt markerade.

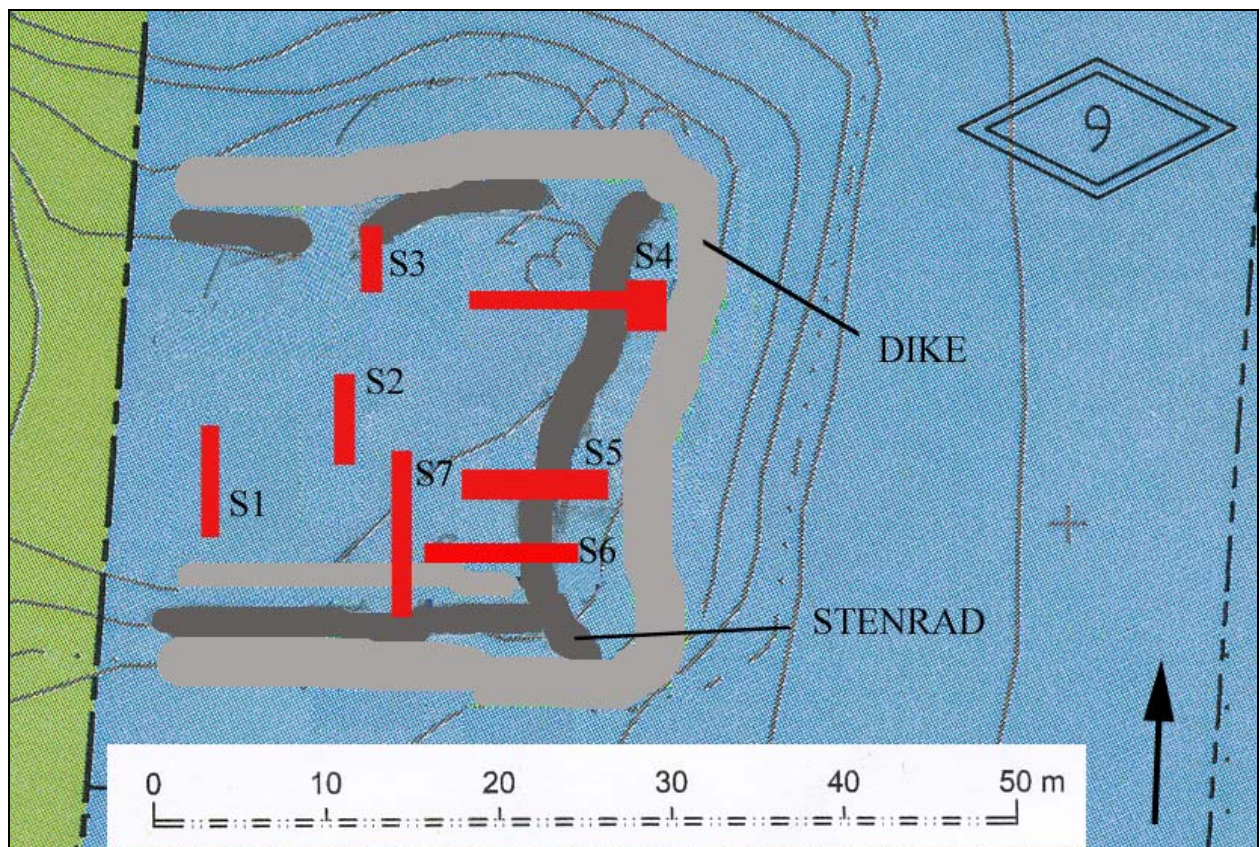
Inom det tilltänkta exploateringsområdet finns ett cirka 20 x 30 meter stort impediment. I norr, öster och söder omges impedimentet av diken, vilka kan sättas i samband med omkringliggande åkermark.

Impedimentet har en öst-västlig sträckning och dess höjd varierar mellan 30 och 31 meter över havet. I väster avgränsas impedimentets krön av en bergsklack med en högsta höjd på 34 meter över havet. I norr, söder och väster är krönet hägnat av stenrader. Stenraderna utgörs av upp till meterstora stenar, vilka tillsammans med bergsklacken bildar en rektangel (Figur 1). Stenraderna bedömdes före utredningen eventuellt kunna utgöra den formation på Ragvaldsboslätten som Aschaneus omnämner i sin *Beskrivning om Sigtuna*.

Målet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om det inom området för den nya brandstationen fanns lämningar som kunde klassificeras som fasta fornlämningar.

Resultat

Med syfte att uppnå målsättningen togs sju sökschakt upp. Samtliga förlades till impedimentets krön (figur 2).

Figur 2

Schematisk plan över de centrala delarna av impedimentet på Ragvaldsbo 1:1 med stenrader, diken och sökschakt markerade.

Schakt 1

Schakt 1 var 6 meter långt och 1 meter brett. Schaktet drogs i nord-sydlig riktning och förlades till västra delen av ytan mellan stenraderna. Under den decimetertjocka torven vidtog ett 0,1 meter tjockt brunt mylligt lager. I schaktets norra del följde därefter berg i dagen, medan undergrunden i schaktets södra del utgjordes av gulbrun grusig morän. Sånär som på några få tegelfragment framkom inga fynd.

Schakt 2

Schakt 2 var 4 meter långt och 1 meter brett. Schaktet, som lades centralt mellan stenraderna, drogs i nord-sydlig riktning. Under torven kom ett i huvudsak 0,1 meter tjockt lager brun mylla och därefter berg i dagen. I den allra nordligaste delen av schaktet dök berget nedåt. Här var myllan 0,2 – 0,3 meter tjock. Därefter följde undergrunden i form av gulbrun, grusig morän. Sånär som på några få tegelfragment saknades fynd.

Schakt 3

Schakt 3 var 3 meter långt, 1 meter brett och hade en nord-sydlig utsträckning. Under torven följde ett lager brun mylla. Trots att endast 0,2 meter av det mylliga lagret undersöktes, och att lagret inte grävdes i botten, kunde konstateras att myllan innehöll rikligt med bitar av tegelpannor. Tegelfragmenten låg jämnt spridda i schaktet och marken förefaller ha varit odlad eller på annat sätt bearbetad efter det att teglet hamnat där. I norr begränsades schaktet av stenraden, som här var 2-3 meter bred och utgjordes av meterstora block varvade med 0,1-0,2 meter stora stenar.

Schakt 4

Schakt 4 var 10 meter långt, 1-3 meter brett och hade en öst-västlig sträckning. Schaktet drogs över stenraden på östra delen av impedimentet.

Öster om stenraden, dvs. i slutningen ned emot dagens åkermark, utgjordes marken ställvis av myllblandad morän, ställvis av berg i dagen. I denna del av schaktet påträffades inga fynd.

Väster därom följde stenraden. Denna utgjordes av 0,5 till 1,0 meter stora stenblock varvade med 0,1-0,3 meter stora stenar. Stenraden var 3 meter bred och 0,2-0,5 meter hög. I anslutning till denna påträffades ett stort antal bitar av tegelpannor. Bitarna var huvudsakligen 0,1 meter stora (figur 3).

*Figur 3. Stenraden i schakt 4.
Bilden är tagen från väster. Foto:
Anna Arnberg.*

Tegel påträffades också uppe på impedimentet, dvs. väster om stenraden. Här var bitarna mindre, huvudsakligen 0,01-0,05 meter stora. Marken förefaller vara stenröjd och bearbetad. Teglet låg i ett 0,3 meter tjockt lager brun mylla och var jämnt spridd från ytan till botten av lagret. Under myllan följde undergrunden i form av gulbrun, grusig morän.

Schakt 5

Schakt 5 var 8 meter långt och 2,5 meter brett. Schaktet drogs i öst-västlig riktning och över stenraden på östra delen av impedimentet.

I schaktets östra del, dvs. i slutningen ned mot dagens åkermark, följde efter torven ett 0,1 meter tjockt brunt mylligt lager. Här återfanns enstaka 0,1 meter stora bitar av tegelpannor. Under myllan följde gulbrun stenblandad, grusig morän.

Väster därom följde stenraden. Stenraden utgjordes av meterstora block, varvade med 0,1-0,3 meter stora stenar. Den var 1,5 meter bred och uppemot 0,8 meter hög. Bitar av tegelpannor påträffades både i och under stenraden. Under stenraden påträffades även små bitar av fönsterglas. Därefter följde gulbrun morän.

Innanför, dvs. väster om, stenraden är marken stenröjd och tycks vara bearbetad. Också här påträffades bitar av tegelpannor. Tegelbitarna, som storleksmässigt varierade mellan 0,01-0,10 meter, låg jämnt spridda från toppen till botten av det 0,3 meter tjocka mylliga lagret. I myllan påträffades även två bitar yngre rödgods med ljusgrön glasyr, samt en möjlig enkelsko till en häst. Fynden tillvaratogs inte. Under myllan vidtog gulbrun sten- och grusblandad morän.

Schakt 6

Schakt 6 var 8 meter långt och 1 meter brett. Det drogs i öst-västlig riktning och förlades till stenraden på östra delen av impedimentet. I schaktets östra del, dvs. i slutningen ned mot dagens åkermark, följde under torven morän med inslag av brun mylla. I denna del av schaktet framkom inga fynd.

Väster därom följde stenraden, som här utgjordes av meterstora block varvade med 0,2-0,3 meter stora stenar. Stenraden var 2 meter bred och upp emot 0,9 meter hög.

Väster om stenraden upplevdes marken vara stenröjd, även om några meterstora block återfanns ett par decimeter ned i det bruna mylliga lagret. Det mylliga lagret varierar i tjocklek mellan 0,2 och 0,5 meter, och är som tjockast i väster där schaktet avslutas med ett 3 meter långt, 2 meter brett och 1 meter högt markfast stenblock. Rikligt med 0,1-0,10 meter stora bitar av tegelpannor påträffades i hela schaktet. Under myllan vidtog gulbrun grus- och stenblandad morän.

Schakt 7

Schakt 7 är 10 meter långt och 1 meter brett. Schaktet drogs i nord-sydlig riktning uppemot stenraden på södra sidan av impedimentet. Under torven vidtog ett 0,1 meter tjockt huvudsakligen stenfritt mylligt lager. I detta påträffades enstaka 0,01-0,04 meter stora bitar av tegelpannor. Under det mylliga lagret vidtog gulbrun sten- och grusblandad morän.

Omedelbart norr om stenraden har ett ca 2 meter brett och 0,4 meter djupt dike grävts i sen tid. Lera från diket har lagts upp mot stenraden och begravt ett taggrådsstängsel som tidigare löpt parallellt med stenraden. I dagsläget är diket beväxt med snåriga buskar och diket utsträckning har inte helt kunnat säkerställas. Det verkar dock som om diket löpt längsmed hela den södra stenraden. Stenraden utgörs i sin tur av meterstora, tätt intill varandra liggande stenblock.

Stenraderna

Som framgått löper stenrader längsmed de norra, östra och södra delarna av krönet på det 20 x 30 meter stora impediment som varit föremål för utredningen. Stenraderna utgörs av ca 0,5 – 1,0 meter stora stenblock, varvade med 0,1-0,3 meter stora stenar. I norr uppvisar stenraden två brott där sten saknas. Huruvida öppningarna är ursprungliga eller senare tillfogade besvarades ej av utredningen. Tillsammans med en bergknalle i väster bildar stenraderna närmast en rektangel (figur 1).

Av stratigrafin i schakt 7 kan utläsas är stenraden på detta ställe är äldre än det dike som löper norr om denna. En okulär besiktning ger en fingervisning om att förhållandet kan vara detsamma för övriga diken. Lera från dikena har på ett par ställen ha lagts upp mot stenraderna.

Utifrån schakt 7 kan också utläsas att ett taggtrådsstängsel med samma sträckning som stenraden vid något tillfälle hägnat impedimentet. Invid den östliga stenraden påträffades dessutom träpålar omlindade av taggtråd.

Utifrån schakt 5 kan vi vidare sluta oss till att stenraderna är yngre än de tegelpannor som påträffats på platsen. Teglet fortsätter in under stenarna och måste ha hamnat där innan den stenraden uppfördes. Tegelpannorna är maskinslagna och stenraderna bör därmed vara av ett så pass ungt datum att de inte kan klassificeras som fasta fornlämningar. De bör heller inte vara de formationer som Aschaneus omnämner 1612.

*Figur 4.
Stenraden. Bilden är tagen från väster. Foto:
Anna Arnberg.*

Ytan innanför stenraden

Med avseende på fyndintensitet och jordlagrens tjocklek kan ytan inom stenraderna delas in i en västlig och en östlig del. I väster var myllan tunn, cirka 0,1 meter, och andelen tegelpannor låg. I öster var myllan betydligt tjockare, 0,3-0,5 meter, och andelen tegelpannor högre.

Om tegelpannorna härrör från en byggnad som stått på platsen eller om deras närvaro ska förklaras av att impedimentet fungerat som dumpplats besvarades inte av utredningen. Enligt *Charta öfver Sigtuna stads åker, gården, wretar och ängar* var impedimentet dock inte bebyggt år 1810.

Förslag till vidare arkeologiska åtgärder

Inom den del av fastigheten Ragvaldsbo 1:1 som omfattades av utredningen finns inga registrerade fornlämningar. Inga tidigare okända fornlämningar påträffades heller i samband med den arkeologiska utredningen. Inga vidare arkeologiska åtgärder anses därför vara nödvändiga.

Referenser

Aschaneus, Martinus Laurentii, *Beskrivning om Sigtuna* utgiven år 1612 av Martinus Laurentii Aschaneus. Bearbetad och återutgiven av Sigtuna hembygdsförening 1995.

Samrådshandling DNR BTN 2007/0451-214:S. Detaljplan för **Ny brandstation i Sigtuna** omfattande del av fastigheten Ragvaldsbo 1:1 i Sigtuna stad och kommun, Stockholms län. Stadsbyggnadskontoret november 2007

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	(frivillig utredning)
Uppdragsgivare:	Stadsbyggnadskontoret, Sigtuna kommun
Fastighet/område:	Ragvaldsbo 1:1
Socken:	Sigtuna
Landskap:	Uppland
Ek kartblad:	118 21 Sigtuna
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning
Fältarbetstid:	2007-12-13 – 2007-12-14
Fältarbetspersonal:	Anna Arnberg
Rapportarbete:	Anna Arnberg

